

Transcrerea emisiunii radiofonice din 14 aprilie 2012, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Fundația Friedrich Ebert (FES). Emisiunea este difuzată de postul public Radio Moldova și de Radio Vocea Basarabiei.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN BILUNAR • 14 APRILIE 2012 • NR.3 (67)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

TEMELE EMISIUNII:

1. Reglementarea transnistreană în contextul apropiatei reuniuni oficiale de la Viena în formatul 5+2. Tema este dezbătută în interviuri cu reprezentantul special al președinției irlandeze a OSCE pentru reglementarea conflictului transnistrean, ambasadorul **Erwan Fouéré**, și cu directorul adjunct al Institutului de analiză și consultanță politică Politicon, **Ion Tăbârță**.
2. Cum a reușit Estonia să se transforme în 20 de ani din republică sovietică într-un stat profund integrat în UE? Un interviu cu ambasadorul Republicii Moldova la Tallin, **Victor Guzun**.

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Fundația Friedrich Ebert, vă invită la un ciclu de emisiuni consacrate politicii externe a Republicii Moldova și subiectelor de integrare europeană.

Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente externe importante pentru Republica Moldova.

Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, Jean-Claude Mignon, a vizitat Chișinău și Tiraspolul. În cadrul vizitei oficialul a încurajat autoritățile să continue reformele. Au fost discutate și subiecte referitoare la reglementarea conflictului transnistrean și respectarea angajamentelor Republicii Moldova față de CoE, ceea ce ar permite trecerea la etapa de post-monitorizare în dialog cu Consiliul Europei.

Reprezentantul special al președinției irlandeze a OSCE pentru reglementarea conflictului transnistrean, ambasadorul Erwan Fouéré, s-a aflat în vizită la Chișinău și Tiraspol pe 4 și 5 aprilie.

Tot la începutul lunii, la Chișinău, s-a aflat un grup de directori politici de la ministerele de externe ale țărilor Nordice, țărilor Baltice și SUA, reuniți în formatul denumit Parteneriatul Consolidat în Europa de Nord (E-PINE). Reuniunea a avut loc pentru prima dată într-o țară ne-membră a acestui format, iar selectarea Republicii Moldova ca loc de organizare poate fi calificată ca gest de susținere din partea statelor membre ale formatului, fiind și subiectul principal de discuții de pe agenda reuniunii.

Cu prilejul celebrării, la 6 aprilie, a 20 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre Republica Moldova și Federația Rusă, miniștrii de Externe ai celor două țări – Iurie Leancă și Serghei Lavrov – au efectuat un schimb de mesaje de felicitare.

Ministrul rus al Apărării a efectuat, pe 12 aprilie, o vizită-fulger la Tiraspol și a inspectat obiectivele militare ale Rusiei din regiunea transnistreană. Vizita pare să nu fi fost coordonată cu autoritățile moldovene, care au reacționat a doua zi exprimându-și citez, „profunda nedumerire în legătură cu vizita neanunțată a lui Anatolii Serdiukov”. Un diplomat rus a fost convocat la Ministerul de Externe unde i s-au cerut explicații și i s-a atras atenția asupra caracterului inadmisibil al acestei vizite.

În acest context tensionat, recent numitul reprezentant al Kremlinului pentru Transnistria, controversatul Dmitri Rogozin, va efectua o vizită în Republica Moldova în perioada 16-18 aprilie. Partidul Liberal a cerut oficial autorităților să nu recunoască mandatul lui Rogozin și să nu accepte vizitele acestuia în Republica Moldova.

Diplomatul american Jennifer Brush a preluat funcția de șefă a Misiunii OSCE în Republica Moldova. Înainte de această numire, Brush a activat timp de 25 de ani în Departamentul de Stat al SUA. Noua șefă a Misiunii OSCE a promis să contribuie, pe durata mandatului, la eforturile de aducere a democrației, prosperității și a stabilității în regiune.

Reglementarea transnistreană în viziunea președinției irlandeze a OSCE și Estonia, ca exemplu de urmat pentru Republica Moldova

Așteptările președinției irlandeze a OSCE de pe urma negocierilor pentru reglementarea transnistreană

■ **Lina Grău:** Peste câteva zile, pe 17 și 18 aprilie, la Viena va avea loc o nouă rundă oficială de negocieri în formatul 5+2 în problema transnistreană. Cea de a doua reuniune oficială din acest an va lua în dezbatere aspecte legate de măsurile de încredere dintre Chișinău și Tiraspol, reluarea, până la sfârșitul acestei luni, a circulației complete de mărfuri și pasageri pe calea ferată, dar și restabilirea legăturii telefonice directe dintre cele două maluri ale Nistrului.

În pregătirea acestei întâlniri, reprezentantul special al Președinției irlandeze a OSCE pentru reglementarea conflictului transnistrean, ambasadorul Erwan Fouéré, a efectuat un turneu diplomatic în Ucraina și Republica Moldova, purtând discuții la Kiev, Odesa, Chișinău și Tiraspol cu factori oficiali, cu mediul

de afaceri, dar și cu societatea civilă. Iar pentru a susține ideea reluării complete a transportului pe calea ferată, oficialul OSCE a venit cu trenul de la Odesa la Tiraspol.

Într-un interviu pe care a avut amabilitatea să ni-l acorde la plecare, ambasadorul Erwan Fouéré a salutat evoluțiile pozitive din reglementarea transnistreană din ultimile luni, inclusiv promisiunea de reluare completă a circulației feroviare prin Transnistria, menționând că de pe urma măsurilor de încredere vor avea de beneficiat oamenii de rând, dar și întreaga regiune.

■ **Erwan Fouéré:** După cum știți, negocierile în contextul transnistrean au fost reluate în luna noiembrie a anului trecut la Vilnius, după care am avut o rundă la Dublin la sfârșitul lunii februarie, în acest an, iar acum ne pregătim de o nouă întâlnire la Viena. Intenția noastră este să avem întâlniri regulate. Ce a fost foarte încurajator pentru noi este că după întâlnirea precedentă de la Dublin au urmat un număr important de activități și întâlniri pozitive la toate nivelele, inclusiv la cel mai înalt, și au fost luate decizii care vor avea un impact pozitiv, cum ar fi cea de ridicare a obstacolelor existente în calea circulației feroviare.

Vizita la Chișinău, Tiraspol, Kiev și Odesa a fost o oportunitate pentru a vedea situația și a exprima aprecierea noastră pentru ceea ce s-a obținut și pentru a încuraja ambele părți să continue procesul. De asemenea, pentru a ne arăta aprecierea față de îmbunătățirea circulației transportului, am venit cu trenul. Și sper că acest lucru va transmite un semnal pozitiv.

■ **Lina Grâu:** Domnule Ambasador, vă așteptați să fie adoptate ceva decizii concrete la Viena?

■ **Erwan Fouéré:** Nu, pentru că deocamdată suntem în proces de negocieri, iar negocierile iau timp. Dacă vă veți uita la alte procese de reglementare a

conflictelor, veți vedea că uneori acestea au luat mulți ani. De exemplu, procesul de pace din Irlanda de Nord a luat câțiva ani.

Dar important este că fiecare întâlnire strânge relațiile de încredere și crează un climat care ne aduce mai aproape unii de alții pornind de la pozițiile noastre diferite. Acest lucru ne va ajuta de asemenea să ajungem la decizii practice care ne vor permite să abordăm și subiecte mai dificile. Cu mai multă încredere edificată între părți, va fi mult mai ușor de abordat subiectele complicate.

Ar fi o greșală strategică să se înceapă cu subiectele complicate. Trebuie să privim către domeniile practice, unde se pot face anumite lucruri,

astfel încât cetățenii să vadă avantajele negocierilor și faptul că oamenii vin mai aproape unii de ceilalți și să susțină plener aceste procese. Și aceasta este încă un motiv pentru care acord o mare importanță rolului societății civile în procesul complex al edificării încrederii.

■ **Lina Grâu:** Schimbarea administrației de la Tiraspol la sfârșitul anului trecut a fost primită cu speranțe atât de partenerii occidentali ai Republicii Moldova, cât și de autoritățile de la Chișinău. Ce așteptați de pe urma acestei schimbări?

■ **Erwan Fouéré:** Cred că acum Tiraspolul are o abordare mult mai realistă și mai pragmatică, cu mult mai puțin axată pe confruntare. În plus, cred că există o conștientizare mult mai bună a stății economice dificile în întreaga regiune, ceea ce impune măsuri urgente pentru a redresa această situație. Și calea cea mai bună de a o face este de a vedea cum se poate progresa împreună cu Guvernul Republicii Moldova, pentru că problemele sunt similare – șomajul, necesitatea de a combate corupția și crima organizată și altele. Și este mult mai eficient să faci lucrurile astea împreună, decât separat.

■ **Lina Grâu:** În condițiile acestei relative deschideri,

Chișinăul nu poate merge totuși peste anumite limite care țin de integritatea statului, de suveranitate, de conceptul de federalizare, chiar și de această egalitate a părților asupra căreia insistă Tiraspolul și pe care partenerii occidentali ar fi tentați să o accepte pentru a obține un progres în reglementarea transnistreană. Cum vedeți soluția pentru aceste „linii roșii” care sunt de fapt principiale pentru Chișinău?

■ **Erwan Fouéré:** În orice situație post-conflict părțile care intră în negocieri au asemenea „linii roșii”. Dar numai prin angajarea pleneră și prin mișcarea unu în întâmpinarea celuilalt, construind încrederea și obținând înțelegeri pas cu pas aceste „linii roșii” vor dispărea, vor fi resorbite, sau vor deveni așa-numite „linii verzi”. Aspectul pozitiv al situației actuale este că există mișcare, sunt evoluții bune care demonstrează că există voință politică. După cum știți, în Irlanda de Nord, unde a existat voință politică și un grad de flexibilitate, a fost posibil de depășit aceste „linii roșii”.

■ **Lina Grâu:** Unul dintre colegii mei din societatea civilă cu care v-ați întâlnit în cadrul acestei vizite a făcut o foarte bună constatare – Irlanda a avut noroc să preia președinția OSCE în 2012, într-o foarte bună

perioadă de evoluții pozitive în reglementarea transnistreană. Cu ce rezultate v-ați dori să ajungeți la sfârșitul acestui an?

■ **Erwan Fouéré:** Sigur că ne-am dori să vedem întreg procesul de reglementare transnistreană finalizat, dar suntem conștienți de faptul că această separare și acest conflict durează de prea mult timp, astfel încât depășirea diferențelor și prejudiciilor aduse de acesta va dura.

Dar sperăm că pe parcursul acestui an părțile vor atinge un progres important și vor demonstra beneficiile și părțile pozitive ale acestei apropieri, iar rezultatele ar trebui să apară destul de repede și mult mai ușor ca înainte.

Și, bineînțeles că facem adesea referire la experiența noastră din Irlanda de Nord. Dar nu există formule magice pentru situații de conflict și fiecare situație are specificitatea sa. Deși, există câteva lecții de bază care pot fi învățate din alte procese post-conflict, cum ar fi și cel din Irlanda de Nord. Și în mod sigur una din cele mai importante lecții este cea a încrederii reciproce, nevoia de a construi încrederea la nivel politic, dar și la nivelul comunităților locale, de la om la om. Și aici este rolul nostru – de a ajuta la crearea unor abordări mai flexibile vis-a-vie de acele

„linii roșii” despre care ați întrebat mai devreme.

■ **Lina Grâu:** Înțeleg din ceea ce spuneți că nu suntem în situația de a vorbi despre soluționarea conflictului transnistrean pe termen scurt. Cum vedeți reglementarea transnistreană – pe termen mediu sau pe termen lung?

■ **Erwan Fouéré:** Trebuie întreprinse acțiuni pe termen scurt care vor avea un impact pozitiv pe termen mediu și lung. Este un proces care lucrează mână în mână, dacă vreți. Activitatea grupurilor de lucru pe diferite domenii de asemenea alimentează negocierile diplomatice. S-a creat într-adevăr o dinamică pozitivă, iată de ce suntem atât de încurajați de faptul că premierul Vlad Filat s-a angajat într-un dialog real cu Evghenii Șevciuk, de pe urma căruia există deja și rezultate tangibile care vor avea un impact pozitiv asupra cetățenilor. În plus, discutăm despre cum să îmbunătățim condițiile economice pentru toți oamenii din această regiune, cum să facem regiunea mai atractivă pentru investiții, investiții care să creeze noi locuri de muncă. Și dacă am obține aceste lucruri, ar fi o situație de câștig pentru toată lumea.

■ **Lina Grâu:** După întrevederile pe care le-ați avut la Chișinău

și Tiraspol, cum vi se pare, între oamenii de pe cele două maluri ale Nistrului există mai multe diferențe, sau mai multe similitudini?

■ **Erwan Fouéré:** Există multe similitudini între oameni. Totuși, pentru tânăra generație, care a trăit separat atâta timp, pare să fie dificil să înțeleagă avantajele de a fi mult mai aproape și de a trăi împreună, și faptul că e mai ușor și mai bine să rezolvi problemele acumulate împreună, decât separat. Și, din nou, impresia mea a fost că societatea civilă are un rol aproape critic în acest proces, pentru că societatea civilă este „ochii și urechile” comunităților locale și are un impact semnificativ în a structura și a face opinia publică să înțeleagă că „Diavolul nu este acolo” și că oamenii de pe celălalt mal ne sunt prieteni. La întâlnirea pe care am avut-o cu societatea civilă am văzut că există mai multe lucruri care vă unesc decât cele care vă separă.

■ **Lina Grâu:** Pentru apropiata reuniune oficială în formatul 5+2 de la Viena, Tiraspolul și-a anunțat ca prioritate obținerea statutului de parte egală cu Chișinăul în negocieri, pe lângă chestiunile cu caracter social-economic de pe ordinea de zi. Și chiar dacă partenerii occidentali din formatul 5+2 salută progresele în dialogul dintre Chișinău și Tiraspol, experții, dar și unii politicieni de la Chișinău, sunt îngrijorați de acțiuni recente ale Moscovei care par să trimită mai degrabă semnale negative.

Invitatul emisiunii noastre de astăzi este expertul Ion Tăbârță, director adjunct al Institutului de analiză și consultanță politică Politicon, pe care l-am întrebat cum vede evoluțiile din ultimile luni în reglementarea transnistreană.

■ **Ion Tăbârță:** Actuala guvernare a preluat de la guvernarea comunistă o serie de probleme care în anii 90 nu au existat, însă guvernarea comunistă le-a creat. Mă refer aici la problema telefoniei, la circulația trenurilor marfare, la o serie de alte probleme care sunt minore pentru reglementarea politică a conflictului, însă sunt menite mai mult pentru populație.

În ceea ce privește discuțiile mai largi și mai concrete, totuși cred că anul 2010 a fost unul mai favorabil. Atunci, președintele

Medvedev a avut unele discuții cu Angela Merkel, cu Nicolas Sarkozy. Însă revenirea lui Vladimir Putin la putere în Federația Rusă ne face să fim mai pesimiști în ceea ce privește o deblocare serioasă a lucrurilor. Asta, pentru că Medvedev, spre deosebire de Putin, era un politician care a dorit, însă nu i-au permis în interiorul Rusiei, să se îndrepte spre zona Pacificului, și anume spre viitorul centru economic China-SUA.

Vladimir Putin este însă cunoscut ca un politician revanșist. El abordează spațiul CSI ca fiind un spațiu vital al securității Federației Ruse. Și acum, această numire a lui Rogozin, fără a anunța în prealabil autoritățile de la Chișinău, recente vizite la Tiraspol a ministrului Apărării Federației Ruse, Anatolii Serdiukov, ne fac să fim mai pesimiști în ceea ce privește deblocarea situației sau o soluționare a conflictului în direcția dorită de Chișinău. Mai ales că vedem că Federația Rusă încearcă să tatoneze terenul unei noi federalizări a Republicii Moldova. Nu cred că în viitorul apropiat putem să vorbim despre o deblocare serioasă și semnificativă a lucrurilor.

Însă ceea ce face acum conducerea Republicii Moldova face bine. Întâlnirile care au fost anul trecut atât la Vilnius, cât și anul acesta la Dublin,

dar și aceste întâlniri în cadrul așa-numitei diplomații a fotbalului, sau a spectacolelor și concertelor, promovată de actualul Guvern, vine să tatoneze terenul, să vadă până unde dorește să meargă Tiraspolul, pentru ca în dependență de asta să ne facem noi strategia de soluționare a conflictului transnistrean pentru o perioadă de cel puțin 10 ani.

■ **Lina Grâu:** Vorbeați de rolul important al Federației Ruse în

acest proces și de faptul că au fost făcuți câțiva pași percepuți negativ la Chișinău. În aceste condiții, ce șanse au partenerii occidentali – UE, SUA – de a avea un rol mai important, în așa fel încât să poată influența Rusia în obținerea unei reglementări transnistrene?

■ **Ion Tăbârță:** Nu cred că la moment UE sau SUA vor merge la contradicții serioase cu Rusia pentru problema transnistreană. Cel mai probabil, atât UE, cât

și SUA nu vor permite totuși elaborarea unui eventual plan sau memorandum Kozak 2, sau, dacă doriți, Rogozin. Nu au permis acest lucru în 2003, când noi încă nu aveam hotărâre cu NATO și UE. Anume atunci Federația Rusă a fost pe undeva prea obraznică și Occidentul a intervenit. Cred că nici acum Occidentul nu va permite o implicare prea dură, sau prea directă, a Federației Ruse în Republica Moldova. Însă nu vor fi pași foarte importanți anume de deblocare, nu se va merge la negocieri directe cu Rusia.

■ **Lina Grâu:** Deci, credeți că se va merge mai departe pe acești pași mici a măsurilor de încredere între Chișinău și Tiraspol, susținuți de partenerii occidentali din formatul 5+2?

■ **Ion Tăbârță:** Cred că da. Deocamdată nu este clar cât Șevciuk face politica rusescă. Noile-vechile autorități de la Kremlin consideră că în teritoriile secesioniste situația a scăpat de sub control. Vedem că în toate enclavile separatiste care au rămas din perioada sovietică – mă refer la cele din Georgia și la Transnistria – candidații Moscovei la așa-numita funcție de președinte nu au câștigat. Și sigur că Federația Rusă încearcă să monitorizeze și să repună cumva lucrurile la locul lor. Nu este exclus ca Șevciuk să încerce să joace aici și cartea ucraineană,

mult va depinde aici și de relațiile ruso-ucrainene.

Deaceia cred că deocamdată ne vom limita la această tactică a pașilor mărunți, însă, dacă lucrurile vor decurge favorabil, se poate ajunge și la pași mai concreți.

■ **Lina Grâu:** Chișinăul este ușor îngrijorat de anumite poziții ale Tiraspolului, ale noii conduceri de acolo, inclusiv vis-a-vie de această cerere aproape ultimativă de a avea statut egal cu Chișinăul la negocierile pentru reglementarea transnistreană. Cum vi se pare poziția noilor autorități de la Tiraspol? Este argumentată această speranță care a fost de la bun început investită în ei, sau este aceeași poziție dură ca cea a vechilor elite?

■ **Ion Tăbârță:** Este o continuare a poziției vechilor lideri și este și firesc ca așa-numiții diplomați transnistreni, mergând la negocieri, să abordeze poziția cea mai intransigentă, sau poziția dură, pentru ca ulterior, în urma negocierilor, să cedezi ceva din poziții și oricum să obții ceva dorit. Cred că este mai mult o tactică ce ține de manualele de negocieri. Vedem aici chiar și anumite săgeți aruncate de Tiraspol. Aceași Nina Ștanski, așa-numitul diplomat sau ministru de externe al Transnistriei, spune

că la negocieri Chișinăul nu prea vine cu tema de acasă învățată, că Chișinăul nu vine cu ceva concret, că nu are nimic de pus pe masă părții transnistrene. Sunt niște declarații care într-adevăr țin de această modalitate de a aborda discuțiile cu Chișinăul.

■ **Lina Grâu:** Dincolo de aceasta, și reluarea circulației complete a trenurilor, și reluarea legăturii telefonice care este în discuție, sunt niște pași veniți din partea Chișinăului. Deci este o mână întinsă pentru a crea aceste punți cu Tiraspolul.

■ **Ion Tăbârță:** Șevciuk a preluat o situație economică precară și orice pași îndreptați în direcția îmbunătățirii situației economice a populației transnistrene sunt salutare. Și de la aceste marfare Tiraspolul va avea un anumit beneficiu economic. Iar Chișinăul capătă un anumit capital de încredere în primul rând în rândul populației de acolo. Treptat, trebuie să se diminueze acea imagine a adversarului care s-a inoculat populației transnistrene despre Chișinău. Noi trebuie să arătăm o față umană.

Tot ce se face acum cred că este încă în limita permisibilă cât să nu se interpreteze că sunt cedări făcute părții transnistrene. Însă deja în momentul în care vor începe discuțiile concrete

privind reglementarea politică a conflictului transnistrean, privind retragerea fostei armate ruse a 14-a, Chișinăul trebuie să discute destul de serios și destul de dur. Și în primul rând noi trebuie să scăpăm de acel principiu al sincronizării, care spune că retragerea trupelor ruse va avea loc concomitent cu reglementarea politică a conflictului transnistrean.

■ **Lina Grău:** În acest context, vă așteptați la ceva decizii concrete la reuniunea de la Viena?

■ **Ion Tăbârță:** Nu cred că vom avea schimbări spectaculoase. Dar probabil că vom avea deja discuții mai concrete pe anumite subiecte. La primele două reuniuni părțile mai mult și-au făcut cunoscute pozițiile, acum deja vor fi înaintate anumite cerințe. Însă să spunem că vom avea ceva concret, nu cred. Mai degrabă fiecare parte va spune care sunt așteptările ei de la aceste negocieri privind soluționarea conflictului.

Estonia – un exemplu de parcurs european de urmat pentru Republica Moldova

■ **Lina Grău:** În emisiunea de astăzi ne-am propus să discutăm

pe larg despre relațiile Republicii Moldova cu Estonia, unul din cele trei state Baltice, care, la fel ca și Republica Moldova, s-a desprins acum mai bine de 20 de ani de URSS. Ca și celelalte state Baltice însă, Estonia a avut un parcurs diferit de cel al Republicii Moldova. Un stat mic, cu o populație sub 1 milion și

jumătate de locuitori, Estonia a aderat la NATO și Uniunea Europeană în 2004 și a adoptat moneda euro la 1 ianuarie 2011.

Cu un Produs Intern Brut de aproape 18 mii dolari pe cap de locuitor, de aproximativ de 9 ori mai mult decât în Republica Moldova, Estonia este cea mai bogată țară Baltică și printre cele mai sănătoase economii ale noilor state membre ale Uniunii Europene.

Ambasadorul Republicii Moldova în Estonia, Victor Guzun, încearcă să dea un răspuns la întrebarea – de ce țările noastre au înregistrat un parcurs atât de diferit după colapsul URSS.

■ **Victor Guzun:** Acum 20 de ani, Republica Moldova și Estonia erau practic la aceeași treaptă de dezvoltare. Astăzi, după cum ați menționat, Estonia este un stat membru UE, și nu este doar un stat membru, ci unul perfect integrat în Uniunea Europeană. Estonia este un stat-exemplu pentru UE, nu doar pentru noii membri, ci și pentru statele mai vechi.

Estonia a reușit această performanță prin faptul că a existat o coerență totală a acțiunilor și, în al doilea rând, pentru că există și a existat o idee comună. Integrarea europeană și reformele

structurale în interiorul statului estonian au fost priorități nu doar ale conducerii statului, ci și ale întregii societăți – ale societății civile, oamenilor de afaceri, cetățenilor de rând, ale elitei culturale, elitei academice și politice a statului.

Lecțiile pe care le putem lua noi de la estonieni sunt pe cât de simple, pe atât de posibil de realizat în Republica Moldova – și în primul rând ar fi această coeziune socială totală.

Estonia este gata să susțină Republica Moldova și susține Republica Moldova pe toate dimensiunile. Relațiile moldo-estoniene astăzi sunt foarte bune și într-o dezvoltare continuă. Asistăm la mărirea numărului de contacte politice. Anul trecut am avut, după o pauză de 13 ani, vizita primului ministru și semnarea mai multor acorduri bilaterale, am avut vizite ale nouă miniștri moldoveni aici, asistăm la majorarea cifrelor de afaceri bilaterale, atât la import, cât și la export. Au fost lansate anul trecut și continuăm în acest an cinci parteneriate la nivelul autorităților publice locale, pentru că suntem de părerea că relațiile trebuie înfăptuite nu numai la nivel oficial, de vârf, dar și la nivel de administrații publice locale, la nivel de organizații neguvernamentale, educaționale și așa mai departe.

Aș mai adăuga că Estonia este un suporter ferm în calea Republicii Moldova de integrare europeană la nivel politic. Și aș mai menționa că în Estonia funcționează unicul centru de Parteneriat Estic și Republica Moldova este stat prioritar pentru asistența Estoniei, de rând cu Georgia și Ucraina.

Concluzionând, Estonia este un partener strategic pentru Republica Moldova, în pofida faptului că ambele state sunt mici, pentru că la nivel european fiecare stat își are de spus cuvântul său foarte puternic.

■ **Lina Grâu:** Ați menționat mai devreme că Republica Moldova a fost inclusă printre țările care vor fi susținute prioritar de Estonia în următorii ani. Ce înseamnă acest lucru la modul concret?

■ **Victor Guzun:** Ministerul de Externe al Estoniei administrează o fundație specială, care se numește „Cooperare pentru dezvoltare”, care va atinge până în 2015 nivelul de 0,17 la sută din Produsul Intern Brut estonian. Aceasta este asistența cu care Estonia, în calitatea sa de membru UE și în calitatea sa de stat democratic, ajută noii vecini ai UE în calea spre construcția democrației.

O dată în an, în acest an va fi probabil într-o săptămână, se lansează cererea de

proiecte mici. Termenul limită de depunere a acestor cereri va fi probabil 15-20 iunie. Administrația publică centrală din Republica Moldova, administrațiile publice locale, organizațiile ne-guvernamentale, precum și un șir de alți actori din Republica Moldova și Estonia, în parteneriat, pot aplica pentru proiecte comune de asistență în Republica Moldova.

Pe această cale vă invităm și pe Dumneavoastră să aplicați la un proiect interesant, pentru că pentru noi este foarte important ca numărul și calitatea proiectelor care vin din Republica Moldova să fie cât mai mare.

■ **Lina Grău:** Voi readresa această invitație tuturor ascultătorilor sau cititorilor noștri, invitația de a aplica pentru aceste proiecte comune cu Estonia.

În altă ordine de idei, comerțul bilateral în ultimii ani este în creștere. Care sunt zonele pe care le vedeți ca oportunitate pentru exportatorii moldoveni pe piața estoniană?

■ **Victor Guzun:** Aveți dreptate, recent am avut o întrevedere la Departamentul de statistică a Estoniei și am analizat datele statistice din perioada 2003-2011. La export din Republica

Moldova avem în 2011 față de 2010 o creștere de aproximativ 37 la sută și cam aceleași date și la import.

În magazinele din Estonia putem găsi destul de multe produse din Republica Moldova. Mă refer aici la băuturi alcoolice, atât vin, cât și divin, în mod special divin, pentru că în Estonia este creată o cultură a divinului moldovenesc. Avem produse cum ar fi sucul, din acest an am început să avem dulciuri din Republica Moldova și produse de patiserie. În magazinele din Estonia au început să apară produse textile fabricate în Republica Moldova.

Un consorțiu de companii de distribuție a energiei electrice au ales un producător din Republica Moldova care produce contoare electrice digitale de ultimă generație. Și, ca un exemplu, în perioada 2012-2016 aceste trei companii de distribuție vor cumpăra 25 de mii de aparate de acest fel din Republica Moldova. O serie de companii din Estonia sunt interesate în cumpărarea pompelor hidraulice produse la noi și, apropo, acestea sunt foarte bine cotate pe piața estoniană. Din luna mai vom avea vinuri spumante în magazinele din Estonia. Există mai multe oportunități în domeniul exportului de fructe proaspete și legume.

Peste 90 la sută dintre produsele

cumpărate în Estonia sunt cumpărate în supermarketuri, ceea ce înseamnă că aceste rețele de magazine își doresc parteneri de lungă durată, care pot veni cu cantități mari de produse, la o distanță relativ mică, la prețuri care sunt mai mici decât cele din Europa. Și, din acest punct de vedere, produsele moldovenești se încadrează perfect în cerințe.

Unicul lucru care lipsește creșterii rapide a comerțului cu mărfuri moldovenești este promovarea lor. Pe această cale aș vrea să chem producătorii și exportatorii din Republica Moldova să apeleze la Ambasada din Estonia. Noi venim cu mai multe oferte, suntem foarte deschiși pentru colaborare.

Foarte des se vorbește despre faptul că piața estoniană este una mică, însă aș vrea să contrazic acest punct de vedere. În primul rând, majoritatea companiilor care importă din Republica Moldova operează nu doar pe piața estoniană, ci și pe piața celorlalte state Baltice – Lituania și Letonia. În al doilea rând, toate rețelele de magazine mari din Estonia sunt investiții străine mari – în mod special din Finlanda, Suedia, Danemarca, Norvegia și alte state din regiune. Ceea ce înseamnă că o porțiță, sau o posibilitate de export pe piața estoniană înseamnă automat și

o prezență pe piețele din aceste state. Aș menționa doar că 25 la sută dintre produsele alcoolice din Estonia sunt cumpărate de finlandezi, Helsinki fiind la doar 70 km de orașul Tallin. Și un minim efort de promovare a produselor moldovenești de exemplu pe corăbiile care circulă între Tallin și Helsinki ar aduce rezultate foarte bune. Această oportunitate trebuie folosită.

■ **Lina Grâu:** Ce am remarcat în modalitatea pe care ați adoptat-o Dumneavoastră de comunicate cu publicul sunt postările pe care le aveți pe anumite rețele de socializare, inclusiv de Facebook și pe bloguri. În una din postările recente ați menționat – și mi s-a părut o idee demnă de reținut și de exploatat – că nu există un lider pe piața estoniană a vinurilor în acest moment. Deci, iată o zonă unde Republica Moldova ar putea să-și facă un loc, pe care, de altfel, în perioada istorică de acum 20-30 de ani l-a și avut în Estonia.

■ **Victor Guzun:** Da, spuneam să nu există un lider pe piață care ar putea bloca accesul produselor moldovenești pe piața estoniană, de fapt asta am avut în vedere. Și, într-un fel sau altul, este relativ ușor de a găsi un partener și există oportunități și oameni interesați.

În data de 4 mai, o delegație din Estonia va veni în Republica Moldova exact pe acest domeniu – al vinurilor și produselor vinicole. În perioada 11-13 mai va veni o altă delegație mare interesată de exportul de fructe și legume în stare proaspătă din Republica Moldova, inclusiv cu doleanța de a investi în capacități frigorifice în Republica Moldova pentru ca ulterior să fie posibilă exportarea pe întreagă perioadă a anului.

V-ați referit la postările pe care le fac. Noi suntem o ambasadă mică – suntem doar doi diplomați în ambasadă. Noi pur și simplu nu avem altă oportunitate de a ne promova mesajele. Nu este un secret faptul că analizez care este feedback-ul de pe urma acestor știri, sau postări ale mele. Și avem deja nu unul-două, ci zeci de exemple când în urma unor postări pe blog, pe anumite site-uri sau pe rețelele de socializare s-au autosesizat producători din Republica Moldova și astăzi avem rezultate.

■ **Lina Grâu:** Eu zic că este o modalitate foarte eficientă și asta a făcut mult mai vizibilă Estonia la noi în ultima perioadă. Dacă ați putea să ne spuneți – ce se știe în Estonia despre Republica Moldova?

■ **Victor Guzun:** Se știe destul

de mult. Pentru mine, un indicator clar al faptului cât de mult se cunoaște este percepția generală a estonienilor despre Republica Moldova. Atunci când mă întrebă cât de mare este Republica Moldova și le spun că suntem chiar mai mici decât ei din punct de vedere teritorial și suntem doar 3,5 milioane de locuitori, ei rămân mirați, pentru că percepția lor este că Republica Moldova este cu mult mai mare. Și acest lucru denotă faptul că se vorbește și se cunoaște mult.

Moldova este văzută foarte pozitiv, drept un exemplu demn de urmat. Și aici voi spune doar un singur citat. În timpul întrevederii primului ministru moldovean și președintele Estoniei, Toomas Hendrik Ilves, a menționat că dacă nu ar fi existat Republica Moldova, atunci Parteneriatul Estic nu își avea sensul.

■ **Lina Grâu:** Și dacă e să faceți o sinteză, care ar fi lecțiile de învățat pentru Chișinău pe exemplul statelor Baltice și a Estoniei în mod special?

■ **Victor Guzun:** Prima lecție care ar fi de învățat este probabil organizarea. Estonienii își vor cântări foarte bine afirmațiile înainte de a le lansa, iar obligațiile pe care și le-au asumat vor fi îndeplinite în proporție de sută la sută.

A doua lecție ar fi coeziunea cetățenilor. Pentru Estonia aceasta este o prioritate – Estonia este un stat mic, care își apreciază fiecare cetățean și nu face risipă de resurse.

A treia lecție ar fi folosirea oportunităților. Estonienii nu au ezitat să-și folosească oportunitățile pe care le au din poziția geografică sau din modalitatea de a vedea interacțiunea cu UE sau statele vecine.

Patru. Diversificarea pieței externe. Estonienii se străduie de fiecare dată să-și păstreze o balanță comercială relativ stabilă cu vecinii săi. Primele state în comerțul extern sunt Suedia și Finlanda, Rusia fiind a treia. Ei își doresc ca piața estoniană să fie cât mai diversificată.

Ar urma folosirea eficientă a avantajelor comparative pe care le au. Estonienii de exemplu, fiind un popor mic, se orientează spre calitatea resurselor umane și folosirea

resurselor umane în promovarea unor ramuri ale economiei. Probabil cunoașteți că multe inițiative IT din Republica Moldova sunt preluate din Estonia. Aici este în curs de creare direcția specializată a UE pentru IT, centrul de performanță a NATO pe domeniul IT se află tot la Tallin, Skype este o companie estoniană. Și pe acest domeniu pot fi foarte multe posibilități de cooperare.

Foarte des sunt întrebat ce probleme există între statele noastre. Nu există niciun fel de probleme. Doar aș vrea să concluzionez prin a spune că există oportunități care nu sunt realizate întru totul între statele noastre și există un potențial foarte mare.

Într-un final, aș vrea să mulțumesc pentru interviu și să chem toate persoanele care sunt interesate de cooperarea cu Republica Estonia să nu ezite să ne contacteze. Datele noastre de contact sunt publice. Sunt sigur că putem reuși împreună.

■ **Lina Grău:** Din numele **Asociației pentru Politică Externă** și a **Fundației Friedrich Ebert** vă mulțumesc pentru atenție și vă aștept la o nouă emisiune, în una din săptămânile următoare.